

Parlementsleden als (on)gelijke concurrenten voor media-aandacht

Peter Van Aelst, Adam Shehata en Arjen Van Dalen

SAMENVATTING VAN

Van Aelst, P., A. Shehata & A. Van Dalen, A. (2010). Members of Parliament: Equal Competitors for Media Attention? An Analysis of Personal Contacts Between MPs and Political Journalists in Five European Countries. *Political Communication*, 27: 3, 310-325.

De machtsrelatie tussen politici en journalisten wordt vaak voorgesteld als een tango waarbij beide partners veelvuldige en intense contacten hebben. De vraag die samenhangt met deze metafoer is dan veelal wie de leidende partner is in deze dans. Deze vraag is onmiskenbaar interessant, maar vooral voor de vele 'gewone' politici eerder irrelevant omwille van het feit dat ze zich haast nooit in een positie bevinden om de dans met de media te leiden. Een minister of een partijvoorzitter zal in bepaalde omstandigheden het voortouw nemen, maar voor een 'back-bencher' in het parlement is die kans onbestaande. Daarom is de centrale vraag van dit artikel eerder welke politici ten dans worden uitgenodigd. Meer wetenschappelijk geformuleerd: bepalen een politiek systeem en de positie van een politicus in dat systeem de relatie van deze politicus met politieke journalisten? We hebben deze vraag trachten te beantwoorden door het soort en aantal contacten tussen parlementsleden en politieke journalisten in België (Vlaanderen), Nederland, Zweden, Denemarken en Noorwegen te vergelijken. Deze vijf

parlementaire democratieën behoren volgens de typologie van Hallin & Mancini (2004) tot eenzelfde 'politek mediasysteem', namelijk het democratisch-corporatistische. Dit houdt in dat zowel het medialandschap als de politiek-institutionele context erg vergelijkbaar maar niet identiek zijn (zie verder).

Het uitgangspunt van onze studie is dat politici en journalisten elkaar nodig hebben en van elkaar afhankelijk zijn. Bekken door een economische bril zou je kunnen stellen dat beide spelers goederen bezitten die ze met elkaar willen ruilen in het voordeel van beiden. Politici bieden de journalisten informatie en krijgen daarvoor in de plaats de broodnodige media-aandacht. Daarnaast bezitten journalisten nog andere middelen zoals bijvoorbeeld hun expertise op het vlak van (politieke) communicatie. Deze 'schaarse goederen' willen journalisten natuurlijk enkel ruilen met politici die hun waardevolle informatie kunnen bieden, het liefst snel en exclusief. Daarom verwachten we dat ze niet met alle parlementsleden intensieve

contacten zullen onderhouden, en dat dit afhankelijk is van zowel hun persoonlijke machtspositie als deze van hun partij. Bovendien is de verwachting dat ook dat de nationale context een sterke invloed heeft op contacten tussen parlementsleden en journalisten. Gebruik makend van een *similar system design* formuleerden we twee concrete hypothesen voor mogelijke verschillen tussen de vijf landen. Beide hypothesen volgen uit de verschillen in samenstelling en machtspositie van het nationale parlement. Een eerste eenvoudig maar relevant onderscheid tussen de landen is het aantal parlementsleden. In Nederland (150), Noorwegen (165) en Denemarken (179) is het aantal parlementsleden vrij bescheiden, zeker in vergelijking met Zweden (349). Door het Belgische federale systeem telt Vlaanderen alleen al meer dan 250 parlementsleden in drie parlementen en neemt het een middenpositie in. Naast het aantal parlementsleden is ook de politieke macht van het parlement in de politieke constellatie van de verschillende landen niet identiek. Op basis van de literatuur kunnen we stellen dat het Deense parlement het sterkste is, gevolgd door het Noorse en Zweedse, en op enige afstand het Nederlandse parlement, en dat het Belgische federale parlement veruit de zwakste positie bekleedt ten aanzien van de regering.

De resultaten van onze survey onder parlementsleden bevestigen dat er inderdaad significante verschillen zijn tussen de vijf landen. In lijn met onze hypothesen hebben de Noorse en vooral Deense parlementsleden frequente contacten met journalisten (voornamelijk telefonisch,

in de wandelgangen en voor interviews). De Zweedse en Vlaamse parlementsleden hebben gemiddeld beduidend minder mediacontacten. Vooral in België zijn er heel wat parlementsleden die slechts erg sporadisch (maandelijks of minder) interageren met politieke journalisten. De Nederlandse parlementsleden nemen een middenpositie in. Daarmee worden onze beide hypothesen bevestigd, en lijkt met name het aantal parlementsleden een belangrijke factor in het opdrijven van de onderlinge concurrentie voor media-aandacht. Naast de verschillen tussen landen werden ook onze verwachtingen bevestigd met betrekking tot de verschillen tussen parlementsleden van eenzelfde land. Vooral de statusverschillen tussen parlementsleden, gemeten aan de hand van iemands parlementaire ervaring en het voorzitterschap van een parlementaire commissie, zijn erg relevant. Ook het hebben van een persoonlijke woordvoerder of medewerker die instaat voor relaties met de pers verhoogt de frequentie van mediacontacten. Naast de verschillen op het individuele niveau is in mindere mate ook de partij van belang. Parlementsleden van oppositiepartijen hebben iets meer contacten dan parlementsleden die behoren tot de regeringscoalitie. Een sterker negatief verband bestaat voor parlementsleden van extreemrechtse partijen. Met name de meerderheid van de Vlaams Belang-fractie communiceert niet of nauwelijks met politieke journalisten.

Deze studie toont aan dat de politieke status van een parlements lid zijn of haar positie ten aanzien van de media versterkt. Deze voorkeur voor politici die er

politiek toe doen, betekent dat het voor minder ervaren en minder invloedrijke politici moeilijk is om een goede relatie met journalisten op te bouwen. Dat is met name het geval voor parlementsleden in een 'hypercompetitieve markt' zoals in Zweden en België waar een groot aantal parlementsleden met vrij weinig politieke invloed elkaar voor de voeten loopt.

In dit artikel hebben we gepoogd om meer zicht te krijgen op de interacties tussen journalisten en politici die zich deels voor, maar vooral achter de camera afspelen. Het is een eerste stap om het onderzoek naar de effecten van deze interactie voor

zowel het politieke proces als de nieuwsproductie beter te begrijpen. Onze comparatieve aanpak bleek erg waardevol en zal in verder onderzoek verder worden ontwikkeld.

Bibliografie

Hallin, D.C. & P. Mancini (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.